

Третій розділ

НЕБЕЗПЕКИ МОЛОДОСТІ ТА БРАЗИЛЬСЬКІ СТЕРЕОТИПИ

1. Три небезпеки для нового покоління¹

У будь-якому виданні, присвяченому есеїстиці, соціології або критиці, в аналітичних статтях про сучасний соціальний стан, незалежно від регіону світу, є спільний висновок: молодь "не виконує свою роль". У всьому світі, від півночі до півдня, центральною проблемою залишається те, що молодь не сприймається як справжня надія, джерело сміливості або самопожертви.

Розчарування старшого покоління — дідусів і батьків — нерідко пояснюється тим, що, наприклад, у Європі та інших регіонах світу близько 70% молодих людей одружуються лише заради отримання обіцяної спадщини. Проте сучасні дідусі стали обережнішими і часто кажуть: "Покажіть мені онука чи онучку, і тоді ви отримаєте все."

Через це останніми роками у молодих пар почали з'являтися діти. Дехто вважає, що це пов'язано з впливом знаменитостей, які гордо демонструють вагітність. Однак справжньою причиною є небажання дідусів бути розчарованими: "Я працював усе життя, тому не можу залишити свої статки тим, хто нічого не робить."

Цей погляд, хоч і егоїстичний та обмежений, точно відображає реальність. Бути молодим у сучасному світі — це справжній виклик, особливо протягом останніх двох десятиліть. Проблеми, з якими стикається молодь, не зводяться до злочинності чи наркотиків, адже ці явища є результатом не злиднів, а свідомого, вільного вибору.²

¹ Цей розділ є уривком з лекцій, прочитаних доцентом Антоніо Менегетті під час молодіжної резиденції «Життя лідера і бразильські стереотипи» в Реканто Маестро (штат Ріо-де-Жанейро, Бразилія), 12-14 вересня 2008 року. Пункт 1 подається за матеріалами конференції 12/09, пункт 2 - за матеріалами конференції 13/09, а пункт 3 - за матеріалами конференції 14/09.

За всі роки своєї практики я не зустрічав людей, які б обрали шлях злочинності через відсутність їжі чи навіть можливості купити найнеобхідніше. Звісно, у критичних ситуаціях хтось може вкрати один раз — хліб, фрукти чи шматок м'яса. Але згодом гордість і почуття власної гідності змушують людину доводити, що вона здатна самотійно заробляти собі на життя й бути на рівних з іншими.

Злочинність і наркотична залежність завжди мають коріння в емоційних вадах, а не в матеріальній бідності. Так само й дитяча проституція — це усвідомлений вибір, прагнення негайно отримати гроші й вести розкішне життя, наслідуючи дорослих. Це нагадує спроби дітей закурити першу сигарету, імітуючи поведінку дорослих. У цьому немає ані сексуального потягу, ані справжньої потреби — лише поспіх до легких грошей.

Сьогоднішня молодь стикається з викликами, яких не знали попередні покоління. Серед основних проблем сучасності є три потужні сили, які сприяють формуванню моральних вад і яких раніше не існувало.

1. Ми живемо в епоху, коли "асистенціалізм" — політика безвідповідальної допомоги — став головним принципом, закріпленим як на рівні маленьких громадських організацій, так і великих державних інституцій. Але "асистенціалізм" — це не про підтримку, а про заміну особистої відповідальності допомогою. Наприклад, коли маленька дитина падає, замість того щоб дати їй змогу піднятися самотійно, дорослі одразу кидаються її піднімати. Це формує у дитини уявлення, що падати нормально й навіть "приємно". Так поступово вбивається природний інстинкт самозабезпечення, захисту й автономного існування.

2 Для більш детального вивчення див. MENEGHETTI, A. Il processo evolutivo. У: Manuale di Ontopsicologia. Там само, с. 202-220.

3 Див. кінологію фільму "Bruna Surfistinha", зокрема розділ "Вільний вибір певного способу життя", у цій праці, с. 138-140.

Крім того, сучасний асистенціалізм пропагує ідею, що молодь завжди права. Це можна побачити в популярних серіалах, де молоді герої завжди виступають у ролі "жертви", тоді як батьки помиляються, бо "недостатньо платять". 4 Наведу приклад. Одного разу до мене звернувся заможний

чоловік із Північної Європи, якому було близько 60 років. Він виріс у бідності, але завдяки своїй праці став заможним, заснував кілька підприємств, які згодом продав. Заробивши близько 10–12 мільйонів євро, він став акціонером великого банку й перетворився на важливого економічного діяча своєї країни.

Цей чоловік був стривожений тим, що його син, який мав двох дітей від різних жінок, не піклувався про них фінансово. Батько забезпечував сина, подарувавши йому два мільйони євро для заснування бізнесу, але ті гроші були витрачені на інші речі. В результаті питання утримання двох онуків, народжених у "вільних стосунках", лягло на плечі батька. Психологи й впливові люди змусили цього батька почуватися винним, звинувативши його в недостатній допомозі онукам, які, однак, не жили у злиднях: кожна дитина мешкала з матір'ю у розкішній віллі, а їхні матері отримували значні щомісячні виплати. Згодом до обговорення долучилися тещі, а з часом навіть преса, оскільки цей чоловік був дуже багатим. Психологи стверджували, що саме брак батьківської любові штовхнув сина на пошуки підтримки у жінок.

Я пояснив, що причина поведінки сина полягала у надмірній любові, яку він отримав, через що став розпеченим і безвідповідальним. Він мав стосунки з двома жінками, народив двох дітей, але не усвідомив, що такі рішення вимагають відповідальності й фінансової підтримки.

Як вирішити цю проблему? Я запевнив підприємця, що він не має жодної провини в цій ситуації. Натомість його син мав взяти приклад із батька, який, вирісши в бідності, побудував успішне життя.

4 Див. кінологію фільму *Come tu mi vuoi*, зокрема розділ "Асистенціалізм права сім'ї", у цій праці, с. 40-68.

Син міг використати ці уроки, щоб здобути професію чи заснувати бізнес. Крім того, оскільки за законом підприємець не мав жодних зобов'язань перед онуками, я порадив йому звернутися до цивільного адвоката, щоб врегулювати фінансові стосунки з ними. У підсумку це могло б бути викладено так: *"Я не маю жодного обов'язку, але мені подобається бути щедрим, і тому я хочу щороку виділяти певну суму для їхнього навчання у*

найкращих коледжах Європи. Однак я не дам жодного євро ані своєму синові, ані двом матерям, ані тещам." Адже саме тещі створювали конфлікти, і навіть якщо країна сприймала це як "теленовелу", соціальний образ підприємця залишався прикладом для наслідування.

На додачу, як людині з великим серцем і важливому економічному діячеві, я порадив йому знайти найкращий університет країни й заснувати стипендії для найрозумніших студентів, незалежно від їхнього матеріального стану. Це чудова соціальна місія: той, хто має багато, отримує задоволення від можливості ділитися, але ділитися потрібно так, щоб не підживлювати спотворення чи безвідповідальність.⁵ Підприємець залишився задоволеним, адже цей підхід допоміг йому знайти рішення та знизити рівень стресу, що негативно впливав на його здоров'я.

Чому саме такий підхід?

Мій підхід — це проекція того, як працює життя. Життя винагороджує тих, хто здатен до самореалізації, даруючи їм їхнє In Sé ontico — внутрішній потенціал. Але такий підхід, як асистенціалізм, та ідея, що молодь завжди права й не несе відповідальності за свої невдачі, заважає їм розвиватися.

Насправді, саме ці люди несуть відповідальність за свої проблеми. Ані підтримка батьків, ані допомога суспільства не здатні вирішити їхні внутрішні конфлікти. Депресія, розчарування, усвідомлення власної неповноцінності болісно вражають.

5 З цього приводу див. MENEGHETTI, A. Casuística. У: Антоніо Менегетті про... Багатство як мистецтво бути. Recanto Maestro: Фундація Антоніо Менегетті, 2016, с. 19-24.

У молодості секс і короткочасні емоції створюють ілюзію важливості, перетворюючи людину на об'єкт задоволення. Це приносить тимчасове полегшення, стає алібі, способом втекти від реальності. Навіть природні дари — краса, молодість, здоров'я — часто стають відправною точкою до подальшої втечі від проблем.

2) Споживацтво як глобальна проблема.⁶ Сьогодні планета досягла неймовірних масштабів виробництва їжі. Коли ми чуємо про голодуючих,

слід пам'ятати: в багатьох країнах тонни зерна, кукурудзи, винограду, апельсинів, картоплі, молока та м'яса знищуються через надвиробництво. У Європі діють закони, які суворо обмежують обсяги виробництва: якщо країна перевищує встановлені норми щодо молока, сиру, картоплі чи пшениці, вона змушена сплачувати штрафи. Через це надлишки часто залишаються в полях. Наприклад, 70% італійських черешень (що є якісними за чилійські) залишаються невикористаними.

Це перевиробництво є частиною складної системи перерозподілу багатства, яка вигідна великим банкам, корпораціям і політично-економічним структурам. Коли мова йде про голод, це часто глобальна гра, в якій політика, фінанси й війна тісно переплетені. Навіть у тих країнах, які отримують гуманітарну допомогу, ситуація далека від ідеальної: лідери забирають гроші, а допомогу у вигляді зерна чи борошна викидають або використовують як корм для тварин, вважаючи її непридатною для людей.

Якщо вам потрібен беззаперечний приклад споживацтва, згадайте, скільки їжі ми щодня марнуємо. Обсяги сміття стрімко зростають, спричиняючи серйозні проблеми. Наприклад, Китай надсилає кораблі до Європи для збирання сміття, Німеччина купує його в Італії, а кожна родина щодня наповнює бак відходами. Марнотратство очевидне на будь-якому ринку риби, м'яса чи фруктів: викидають більше, ніж продають.

6 Рекомендуємо прочитати: MENEGHETTI, A. Consumism. В кн.: Молодь і етична етика. 2nd ed. Рим: Ontopsicologia Editrice, 2011. с. 72-81.

Колись люди купували взуття чи одяг раз чи двічі на рік. Сьогодні ж молодь постійно поповнює гардероб. Споживацтво охопило всі сфери життя: від мобільних телефонів до музики чи CD-дисків. Воно навіть стало частиною моди: носіння брекетів, яке раніше було потребою, стало трендом. Нині ж у арабських країнах популярна ринопластика.

Споживацтво — це коли людина витрачає життя на нескінченне споживання, а не на розвиток чи становлення. Ця цивілізація поглинає людину, змушуючи її споживати, і водночас спустошує її. Багатьох це

зачаровує: задля володіння речами готові на все. У кожній родині діти скаржаться: "Усі мають це, а я — ні!" І батьки, не бажаючи, щоб їхні діти страждали, виконують усі бажання.

Різноманіття у супермаркетах — ще один приклад. Хоч смаки ті самі, усе виглядає як карнавал, що стимулює купувати більше. Від Coca-Cola до печива — усе спрямоване на провокування мас до споживання. Навіть під час найважливіших телепрограм реклама має пріоритет: споживацтво панує над усім, навіть над релігією. Сучасна молодь виростає у цій системі, але раніше все було інакше.

3)Третя загроза для нового покоління — інформаціонізм.

Цієї проблеми не знали ті, кому зараз 50–60 років, і це дало їм певну перевагу. Сьогодні ми спостерігаємо феномен, який можна назвати "фікцією інформації". Говорять багато дурниць, прикриваючи їх уявною новизною чи оригінальністю: "Остання новина!"

Фактично це створює регресивний інформаційний потік, що захоплює людей через спорт, моду, кіно чи кримінальні історії. Усе це перетворюється на нескінченний цикл, своєрідного "змія інформаційності", який імітує новизну, але насправді пропонує хибну чи застарілу інформацію. Наприклад, нові терміни інтернет-лексикону допомагають краще взаємодіяти з машинами, але водночас посилюють розрив між людиною і її природною сутністю, сприяють втраті гармонії та відчуття себе.

Інформаціонізм постійно змінює формат журналів, газет та інших медіа, змушуючи людей безупинно гнатися за новинами.

Ці три небезпеки — асистенціалізм, споживацтво й інформаціонізм — віддаляють нас від справжніх знань, необхідних для формування справжніх лідерів. Лідер — це той, хто глибоко розуміє природу, суспільство і самого себе.

Одна з основних рис справжнього лідера — це здатність уникати надлишкової інформації. Лідери можуть переглянути новини раз чи два на тиждень, але більше їм не потрібно. Важливо зупинитися, адже якщо

постійно слідувати за інформаційним потоком, можна втратити себе й реальне відчуття життя.

Молодь, яка шукає свій шлях у цьому трикутнику відхилень — асистенціалізму, споживацтва та інформаціонізму, — майже не має шансів знайти себе. Вони безперервно перескакують від однієї ілюзії до іншої.

Сьогодні найкращі уми — це ті, хто виріс без телебачення й вузької спеціалізації⁷.

7 "У більшості світу спостерігається недостатня підготовка молоді до вимог роботи. Тому рекомендується наполягати на основних дисциплінах в університетах і навчальних програмах. Від зрілості та впевненості у фундаментальних знаннях — від хімії до філософії — у природно здібних людей миттєво розвивається будь-яка специфічна аплікація. Натомість набір спеціалізацій, яким переповнені італійські, німецькі, американські та англійські університети, насправді збільшує плутанину, зазнайство (припускають, що знають, а насправді є неосвіченими) і, найголовніше, призводить до величезної некомпетентності: випускники з багатьма спеціалізаціями не вміють робити нічого. Потрібно наполягати на фундаментальних знаннях або іспитах, тому що, якщо вони добре засвоєні, спеціалізація з'являється сама по собі. Спеціалізації не активуються, тому що немає основних структур, основи практичного знання".

MENEGHETTI, A. Практичні поради. У: Криза сучасних демократій. 2-е вид. Рим: Ontopsicologia Editrice, 2010 (пункт 13, с. 165-166).

Тоді як більшість людей живуть у нескінченному колесі інформаційного споживацтва, забуваючи про глибинні знання й саморозвиток.

2. Бразильські стереотипи

Світ завжди був багатий на різноманітні знання та філософії. Навіть сьогодні, залежно від того, куди потрапляє людина — до школи, церкви чи армії, або ж ким вона народжується (євреєм, арабом, бідним, багатим, красивим чи некрасивим), — існує безліч категорій, які пропонують свої правила життя.

Кожна група пропонує свою формулу успіху: як бути добрим, чесним, шанованим, чи навіть успішним у кіно, театрі чи музиці. Часто чується твердження: "Тільки наша правда правильна!", посиляючись на висловлювання певного авторитетного діяча чи групи науковців. Таким чином, ще з дитинства людина формується в рамках певних ідеалів.

Так само і в навчанні: вас вчать, що треба знати одне, вивчити інше. Або, наприклад, важливо вміти любити, цікавитися проблемами інших, допомагати бідним чи пригнобленим, наприклад, тибетцям чи палестинцям. Усі ці переконання претендують на статус найкращого шляху. Навіть коли лунає заклик "знайти свій власний шлях", що саме це означає? Або коли в політиці говорять про моральні цінності, як їх розуміти?

Мораль (від латинського *mos, moris*) означає звичку, норму, поведінку. Це не універсальна цінність, а стереотип, якого дотримується більшість.

Стереотип — це узагальнена модель поведінки, яка впливає на всі аспекти життя людини, формує звички, визначає її типаж, стиль дій і навіть формує особистість.⁸ Однак стереотипи можуть бути як позитивними, так і негативними. Позитивні стереотипи сприяють розвитку, допомагають досягати цілей.

8 Див. визначення "стереотипу" у MENEGETTI, A. Словник онтопсихології. 4-е вид. Рим: Ontopsicologia Editrice, 2001, с. 236.

Негативні ж роблять людину статичною, закритою до змін і розвитку, позбавляючи її можливостей для вдосконалення та зростання.⁹ Я помітив, що кожен народ має свої стереотипи. У загальних рисах вони схожі в різних країнах, проте деякі стереотипи є по-справжньому унікальними.¹⁰ У Бразилії можна виділити окрему категорію стереотипів із сильним характером і глибокими переконаннями. Це стереотипи, які сприймаються як важливі, значущі, і навіть мають певну цінність.

⁹ Навіть відпустка може бути стереотипом. Наприклад, вчора я чув, як двоє чи троє молодих людей казали: "Нарешті їдемо у відпустку!", тобто, нарешті йдемо до ілюзії, яку вважають важливою. Концепція "відпустки" — етимологічно: відсутність дії, зупинка дії — вважається такою, коли людина, яка багато працює, на деякий час зупиняється для того, щоб відновитися, відродитися, відновити свою життєву силу, а потім повернутися до дії, що веде до зростання. Але ці троє молодих людей, які щодня змушені вбивати нудьгу через свою бездіяльність та марні справи, раділи, бо,

занурившись у ментальність відпустки, для них це було як доступ до категорії важливої цінності. Багато людей, коли вирушають у подорож і стикаються з хаосом на дорогах, відчувають задоволення, тому що, потрапивши в транспортний затор, вони відчувають себе важливими, оскільки вони перебувають у соціальній складнощі і таким чином знаходяться в стані жертви, яку роблять всі, навіть великі. Більшість людей, які складають затори, — це саме ті, хто виїжджають — чи з дому, чи з роботи — з відчуттям, що чим більше затору, тим важливіше вони себе відчувають, тому що в їхньому житті вони нічого не роблять. Див. "Молодь і вільний час: психологія порожнечі", у цій праці, с. 184-206.

10 Конкретна порада для тих, хто може: проведіть резиденцію за кордоном — це дуже змінює, тому що немає бразильського середовища і так далі. Той, хто є справді здатним, отримує величезну вигоду від цього досвіду. "З різних точок можна побачити різні способи життя, сили. Навіть онтопсихологія виглядає інакше з точки зору бразильця, росіянина чи італійця. Інтелект людини дозволяє створювати середовище для взаємодії. [...] Резиденція за кордоном допомагає позбутися мовних, поведінкових стереотипів, типових для рідної країни. Хоча саме в тій країні ми й навчилися ставати людьми на цій планеті, звідти походять усі передумови пам'яті відбитої матриці." Див. MENEGHETTI, A. *Мотивація резиденції за кордоном. У: Il residence ontopsicologico*. 4-е вид. Рим: Ontopsicologia Editrice, 2001, с. 255-256.

Однак насправді вони сприяють передчасному старінню й втраті сенсу, перетворюючи людину на "один із багатьох".

Коли я кажу про "стереотипи з бразильської перспективи" (або, наприклад, італійської чи німецької), я не оцінюю їх через призму власного досвіду, культури чи філософії. Я розглядаю їх із біологічної точки зору, з погляду In Sé ontico. Моя мета — не викладати "мою" онтопсихологію, а надавати інформацію, яка співвідноситься з реальними законами життя. Адже життя, яке функціонує гармонійно, завжди прекрасне, сповнене радості й задоволення.

У Бразилії існують певні поведінкові моделі, звички та цінності, які вважаються важливими й авторитетними.

1) Марихуана

Існує безліч легенд і романів (про цілителів, майя тощо), у яких стверджується, що за допомогою марихуани можна вступити в контакт із надприродними силами. Її називають "baseado", бо вважається, що вона надає користувачеві первісний елемент для зв'язку з певним духом. Однак

кожен, хто вживає марихуану (maconhado), бачить своїх богів по-своєму, жоден із них не усвідомлює єдності простого.

Вважається, що марихуана сприяє релаксації, покращує пізнання.

Насправді ж дія будь-якої наркотичної речовини — це хімічне втручання у нервову систему, яке послаблює сприйняття, розриваючи зв'язок між зовнішньою й внутрішньою чутливістю. Подібно до алкоголю, наркотики змінюють спосіб сприйняття, але не впливають на зовнішню чи фізіологічну реальність.¹¹

Наприклад, якщо людина вдариться головою об камінь, то, навіть під дією марихуани, вона не "відчує крила ангела", а розіб'є голову й може померти. Це реальність.

¹¹ Для більш детального вивчення див. MENEGHETTI, A. *Алкоголізм і наркоманія*. У: *Молодь і онтологічна етика* с. 93-

Ще одне поширене переконання — марихуана нібито покращує сексуальне життя. Вона може додати сміливості, зняти моральні бар'єри, але фізіологічні процеси чоловіка й жінки уповільнюються. У чоловіків ерекція не досягає природної досконалості, а жіночий організм не функціонує на повну силу. Натомість створюється хибне відчуття ідеальності, яке не відповідає реальності.

Вживання марихуани змінює свідомість, порушує відображення дійсності, викликає самообман. Це схоже на те, як дивитися крізь дно пляшки чи в калейдоскоп. Але ніякого об'єктивного зростання знань чи розширення свідомості не відбувається. У найкращому разі наркотик діє як заспокійливе на короткий час, наприклад, перед операцією. Але для прогресу в знаннях і досягнення успіху потрібні ясність думки, самодисципліна, постійне тренування розуму. У підсумку, марихуана — це короткий шлях, який залишає людину інфантильною, слабшою, нездатною будувати реальність.

2) Чорна магія

Під macumba розуміють будь-який вид магії — релігійної чи психологічної, наприклад, вуду, яке є найсуворішою її формою. Є "біла"

магія й "чорна" магія. Я лікував багатьох чаклунів, відьом, або, як вони себе називають, "фей" чи "мамасанте".

І в католицькому світі, і в язичницькому середовищі магія реальна, як у добрі, так і в злі. Вуду може завдати шкоди людині, наприклад, викликати хворобу. Якщо ціль — неосвічена людина, магія може спрацювати. Але якщо об'єкт знає, як працює семантичне поле — знання, доступне лише через онтопсихологію, — він одразу розуміє, що відбувається.

Уві сні, якщо загроза реальна, завжди проявляється, хто і з якою метою діє негативно.¹²

12 Це відбувається, особливо, між першою та третьою годиною ночі.

In Sé ontico бачить усе, а сон дає ясність ситуації. Я пригадую одну чаклунку (bruxa), якій було 54 роки. Вона прийшла до мене, бо почувалася дуже зле.¹³

Якщо людина дізнається, що проти неї застосовують чорну магію, потрібно просто залишатися спокійною й байдужою. Не слід реагувати, щоб не потрапити в ту ж енергетику. Зло завжди потребує згоди або страху, щоб проникнути в людину. Якщо ж людина залишається спокійною, магія не має сили.

Не потрібно робити "контрмагію" — достатньо знати, що це відбувається, і все руйнується. Більше того, чорна магія повертається до того, хто її застосовував.

Чорна магія — це також короткий шлях, який прагне досягнення результатів без зусиль, раціональності й відданості. Це спроба отримати "чудо" без процесу реального розвитку. Але такий підхід є інфантильним і не приносить успіху. Ба більше, завдаючи шкоди іншим, людина лише зменшує власну силу.

13 Усі ті, хто займається чорної магією та подібними практиками, з часом стають хворими, сумними, непривабливими, старіють і помирають передчасно. Вони вірили, бо починають бачити духів різної форми, але це лише семантичні видіння психічної енергії, вони насправді не існують і, що найважливіше, вони не є добрими. Доброта — це лише та, що природно виходить з кожного реального та істинного In Sé ontico.

3) Секс ¹⁴

Секс є одним із життєвих інстинктів. Якщо ставити його на перше місце, це призводить до хаосу й безладу. Якщо ж дати йому належне місце в ієрархії — у потрібний час, у відповідних обставинах, — секс є корисним. Потрібно вміти його контролювати, впорядковувати так, щоб він не заважав вищим благам: самореалізації, здобуттю незалежності, самозабезпеченню тощо.

Ідеально, коли секс є частиною зрілого, вільного життя, яке людина обирає свідомо. Абсолютизація сексу на шкоду майбутньому, формуванню особистості та розвитку внутрішніх цінностей призводить до хвороб, навіть у медичному сенсі.

Відомо, що близько 70%, а можливо, й 80% усіх хвороб так чи інакше пов'язані із сексуальною сферою. Два основні інстинкти, які лежать у витоках більшості захворювань, — це секс і агресія. Існує безліч форм їхнього прояву.¹⁵

4) Свобода

Люди дійсно потенційно вільні у виборі, але вони не можуть бути абсолютно вільними, щоб робити все, що заманеться. Свобода полягає у можливості ставати кимось, досягати, реалізовувати себе. Але насправді ніхто не є вільним. Усі підпадають під вплив внутрішнього порядку (In Sé ontico), оточення, здоров'я, фінансів, друзів, родини, законів, урядів.

Люди живуть у системі численних обмежень.

14 Рекомендується прочитати MENEGETTI, A. *Сесоманія*. У: *Молодь і онтологічна етика*. Там само, с. 81-93. Див. також MENEGETTI, A. *Секс і психіка*. У: *Antonio Meneghetti sobre... Inteligência e Donnità*. Там само, с. 81-112.

15 Для більш детального вивчення див. MENEGETTI, A. *Еротизм і сексуальна поведінка та Початкова структура агресивності*. У: *Психосоматика в онтопсихологічній перспективі*. 4-е вид. Рим: Ontopsicologia Editrice, 2008, с. 73-86 та 87-93.

Сучасне розуміння свободи часто є інфантильним і без правил. Свободу потрібно створювати поступово: у міру того, як людина пізнає й здобуває себе, вона стає вільною.

Дитина не є вільною. Чим молодшою є людина, тим більше вона потребує допомоги. Свобода — це досягнення, результат розвитку. Ті, хто вважає себе вільними від початку, вже помиляються. Свобода досягається через поступове зростання внутрішнього й зовнішнього потенціалу.

5) Щастя

Щастя, у тому вигляді, як його зазвичай уявляють, — це ілюзія, створена свідомістю або зовнішнім впливом. Ілюзії на кшталт "Будь щасливим!" — це лише слова, які одна людина говорить іншій.

Щастя, звісно, існує, але це не те, про що йдеться в піснях, кіно чи казках ("І жили вони довго й щасливо..."), не закоханість і не багатство.

Справжнє щастя настає, коли внутрішній In Sé ontico реалізує свій повний потенціал. У цей момент ядро In Sé ontico стає світлом буття. Це нескінченне, повністю внутрішнє, персональне й недоступне для передачі іншим відчуття.

Щастя — це вершина внутрішньої реалізації, коли людина повністю розкриває потенціал свого In Sé ontico. Тоді всі образи раю, описані пророками, поетами, романістами чи митцями, виглядають жалюгідно порівняно з цією досвідченістю.

Коли ж хтось заявляє: "Я хочу бути щасливим!" — це лише шлях до розчарування й навіть шизофренії. Це інфантильна ілюзія, яку кожен зрештою розуміє сам.

6) Лінь

Лінь — це стан, коли людина зупиняє свій розвиток і не прагне досягати більшого. Це не обов'язково зло чи небезпека, але, безперечно, це самообмеження, яке дозволяє задовольнятися посередністю. Лінь означає вихід із гри розвитку, ризиків і вирішення проблем — тієї боротьби, яку можна виграти. Проте лінь ніколи не є досягненням або кінцевою метою. Це лише зупинка, добровільне обмеження своїх можливостей тут і зараз.

Наприклад, у більшості людей із віком кількість нейронів зменшується. Однак сучасна неврологія вже розуміє, що в небагатьох літніх людей, які активно розвиваються, кількість нейронів зростає значно більше, ніж у новонароджених.¹⁶ У таких людей нейрони не лише збільшуються, але й вдосконалюються, покращуючи пам'ять, здатність до аналізу й інтуїцію.

Це свідчить, що коли внутрішній "онтологічний Я" перебуває в стані самовиробництва й саморозвитку, він реалізує постійну геніальну самоактуалізацію, формує нові знання і будує себе.

Це схоже на великого дослідника, який, вичерпавши всі знання із власної базової енциклопедії, формує нові знання й потребує створення нових бібліотек. Кожне слово стає бібліотекою смислу, контейнером знань, тому потрібно розширювати простір для збереження інформації. Як і в комп'ютері, чим більше встановлюється програм, тим більше місця для них потрібно. Той самий принцип діє і для нашого мозку на нейрологічному рівні.

¹⁶ "Найважливіші нейрони надходять у великій кількості в ранньому дитинстві і формуються постійно до статевої зрілості, близько шістнадцяти-сімнадцяти років, а після цього, залежно від того, як вони використовуються, вони або існують, або ні. На другому етапі вони вдосконалюються або залишаються тупими, більше не діють через відсутність тренування. Все, що не практикується, атрофується. Проте існує дуже рідка частина людства, в якій нейрони продовжують множитися і спеціалізуватися. Феноменально ці люди відрізняються постійною творчістю, у них відбувається нейрогенетична трансформація, здатність створювати підтримку для розширення їхнього мислення,

інтуїції, дій, творчості. Ці люди можуть втратити м'язи, все, що стосується органічної структури, але на нейронному рівні вони збільшуються. Це залежить виключно від автоцезису спеціального *In Sé ontico* суб'єкта, який навіть переформовує базові станції. У нашому організмі найважливіше — це нейронні посередники."

MENEGHETTI, A. *Гігієнічна музика та психологічна музика*. У: *Посібник з мелології*. 3-є вид. Рим: Ontopsicologia Editrice, 2000 (нота 6, с. 66).

Для більшості людей здатність до навчання зменшується з віком, тобто людина більше не здатна освоїти нові й складніші знання. Це відбувається тому, що лінз і постійно використовувані стереотипи роблять синаптичні зв'язки менш гнучкими. Нейрони, замість того щоб забезпечувати миттєве розуміння і відповідь, через вплив стереотипів завжди реагують однаково. Це виглядає так, ніби стереотипи говорять нейрону: "Трапляється це? Ти роби так. Трапляється щось інше? Ти роби ось так". І людина діє лише за двома реакціями. З часом нейрон здатний виконувати тільки ці дії.

Натомість мозок, який постійно розвивається, здатний змінювати ці шаблони. У ньому нейрони можуть виконувати безліч функцій, мати різноманітні стратегії, навчатися тощо. Якщо цього недостатньо, нейрон створює новий, щоб виконувати функції, які він сам не може опрацювати, оскільки зайнятий більш складними завданнями.

Стереотипи, по суті, є допомогою в дитинстві: вони формують правила, наприклад, як правильно поводитися, коли тебе запрошують додому. Однак ця "допомога" може стати безкінечним стереотипом: людина каже "Усе добре", автоматизуючи реакцію. Але людина вищого рівня ніколи не повторює одне і те саме слово; у неї завжди є новий спосіб висловити себе, і вона ідеально підлаштовується під ситуацію.

Стереотипи допомагають лише на початковому етапі: вони уніфікують поведінку, роблять усіх схожими. Люди з однаковими словами, однаковими паспортами, однаковими реакціями стають однаковими. Вони обмежені цими шаблонами навіть на фізіологічному рівні. Таким чином, люди старіють одразу, як тільки припиняють розвиватися внутрішньо, навіть у віці шести років. Більшість молодих людей, яких я бачу сьогодні,

для мене вже старі в сімнадцять років. Вони досягають свого максимуму вже в цьому віці.

7) Доля в майбутньому

Коли чуєш фрази на кшталт: "Зрештою все буде добре...", "Одного дня це станеться...", "Не хвилюйся...", "Ми обов'язково зустрінемося...", "Кожен колись досягне успіху...", або "Бог мене врятує...", "Святий допоможе мені...", "Мій батько з'явився мені уві сні й сказав...", це означає, що людина втратила контакт із реальністю. Якщо працювати сьогодні, то успіх гарантований, але за умови щоденної роботи над правильними речами, які узгоджуються з внутрішнім "онтологічним Я".

Коли щодня ти створюєш маленький елемент у відповідності з індивідуальним внутрішнім проєктом, то досягаєш результату, який перевершує будь-які особисті фантазії. Провидіння, благодать, Бог — це практичний розум, який оптимізує малі щоденні кроки, здійснені за проєктом власної ідентичності, що формується онтологічним Я. Завдяки цьому життя стає справжнім дивом.

Натомість люди, які покладаються на фрази "Все буде добре...", "Ангел-хранитель допоможе..." чи "Слава Богу...", знають, що втратили все, завершили свій шлях і тримаються лише за надію чи думку.¹⁷

Життя слід готувати, і найскладніший період — це молодість, адже потрібно працювати, вчитися, розуміти, змінюватися, і цей процес ніколи не завершується. Але той, хто будує і не зраджує себе, досягає мети. Це не питання віри, а базова фізика життя у космосі: це властиво самому акту життя.

У нас є свобода волі, ми можемо сказати "ні". Проте за цим іде карма: щодня ми платимо за наслідки своїх рішень, великих чи малих. ¹⁸

¹⁷ Згадую одного великого бразильця, який, поки працював, досягав результатів, був відповідальним, старанно працював, діяв. Коли він скоїв дуже серйозні помилки — помилки в стосунках, в сім'ї — дивно, що він

висловлювався словами: "Слава Богу...". Я сказав: "Ця людина помре дуже скоро". І справді, він прожив ще один-два місяці.

18 Для більш детального вивчення див. MENEGHETTI, A. Карма. У: Проєкт Людина. Там само, с. 126-130.

Істина не в стереотипах чи суспільстві: істина кожної людини знаходиться у власному "онтологічному Я" — цьому насінні чи компасі життя, яке є всередині кожного.

Усі онтопсихологічна знання — це не мудрість, а лише вміння читати й зіставляти своє "онтологічне Я" із реальністю, можливостями та обставинами, що змінюються щодня. Якщо людина щодня робить усе оптимально можливе — "можливе" в тому сенсі, що не потрібно стрибків чи надмірних жертв: достатньо звичайних зусиль, — і не припускається помилок, або, якщо помиляється, виправляє їх і продовжує діяти, використовуючи доступні можливості, то вона обов'язково досягає мети.

Ті, хто вивчав основи онтопсихології, але не досягли успіху, зазвичай слідували власним стереотипам, обравши їх замість онтологічного проєкту свого Я.

3. Практичні висновки 19

1) Увага до вільного часу

Вільний час — це одночасно можливість і небезпека: залежно від того, як людина використовує свій вільний час, вона або знаходить себе, або втрачає. Вільний час — це потужний ресурс, але більшість "вбивають" його і втрачають себе, займаючись регресивними, марними справами або проводячи час із людьми та в ситуаціях, які не дають нічого корисного. Натомість вільний час можна використати для вдосконалення в обраній сфері або, якщо вже досягнуто успіху, для початку нового дослідження. Наприклад, у рідкісні моменти мого вільного часу я навчався музиці. Можна вивчити нову мову, освоїти музичний інструмент — здобути нове знання, яке стане інвестицією в майбутнє. Тому важливо правильно вкладати свій вільний час, а не марнувати його, і з ним — самого себе.

2) Уникнення нудного діалогу

Часто зустрічі з друзями чи рідними починаються приємно: цікаво поспілкуватися з другом, партнером, батьками тощо.

19 Тема детально розглянута в розділі *"Молодь і вільний час: психологія порожнечі"*, у цій праці, с. 184-206.

Але після певного часу розмова стає нудною, і людина вже не знає, що сказати. У такі моменти розповідають анекдоти або обговорюють щось малозначуще, щоб "заповнити" час. Утім, такий підхід шкодить, адже він зміцнює стереотипи, примітивність і навіть власну дурість.

Онтологічному Я надзвичайно шкодить нудний діалог, адже це "старить" людину, змушуючи сприймати дурниці. Тому важливо або уникати людей, які не у формі, або знаходити способи обмежувати спілкування до тих пір, поки воно приносить задоволення. Якщо ж "ми вже разом", варто залишатися у тиші, що теж є своєрідним мистецтвом, яке кожен опановує по-своєму.

3) Досягнення найкращого

Кожен має безліч справ, зобов'язань і завдань. У цьому світі обов'язків необхідно час від часу вибирати завдання і виконувати його бездоганно. Наприклад, адвокат, замість того щоб потонути в рутині й стати схожим на посередніх клієнтів чи суддів, може сказати собі: "Я зроблю із цієї справи шедевр не для інших, а для себе, своєї гідності, гордості й самовдосконалення".

Те ж саме стосується бізнесу, лекцій чи інших занять: "Сьогодні я зроблю шедевр". Для цього потрібно готуватися, навчатися, удосконалюватися. Це стає змаганням із самим собою. Тому важливо регулярно, а краще завжди, знаходити в своїх справах те, де можна створити шедевр. Після цього слід переходити до наступного.

Постійно створюючи цінності, людина розвиває себе на новому рівні, досягає вищих результатів і стає кращою версією себе.

4) Проведення критичного аналізу сновидінь

Сон завжди дає оцінку, 24 години на добу: будь-яка помилка, яку людина допускає проти себе, одразу відображається у сновидінні. Тому я раджу, щонайменше раз на місяць або двічі на місяць, зустрічатися з досвідченим онтопсихологічним консультантом. Консультант виступає критичним рецензентом.

Припустимо, що людина може бути розумнішою та вищою за рівнем розвитку, ніж її психологічний консультант. Під час розповіді про свої враження клієнт використовує консультанта для отримання іншої точки зору, щоб проаналізувати себе. Також корисно звертатися до консультанта після сну, який справив сильне враження. Під час діалогу, намагаючись зрозуміти сновидіння, клієнт може несподівано усвідомити його сенс.

Таким чином, для клієнтів, які не страждають від хвороб, результат досягається саме в моменті взаємодії: консультант виступає не як учитель, а як супутник і критичний радник у системі саморозвитку.²⁰

Можливо, хтось запитас: "А чи можна самому проводити цей аналіз сновидінь?". Теоретично це можливо, але на практиці складно. Коли людина намагається аналізувати себе, вона завжди використовує "свою мову". Консультант, навпаки, може запропонувати іншу перспективу, наприклад, "мову німецьку", і навіть у найгіршому разі цей елемент додає новий погляд. Присутність іншої людини забезпечує більш об'єктивну критичність.

Завдяки онтопсихологічній консультації людина рухається швидше й досягає мети раніше. Консультанта потрібно використовувати як інструмент, без формування залежності.

20 У зв'язку з цим поняття «коучинг» є амбівалентним і виникло тому, що справжньою психотерапією ніхто не міг займатися, вона не працювала, і тому з'явився цей напівтермін, який частково неправильний, але частково приємним.

4-й розділ

Кінологія фільмів — "Бруна Сурфістінья" і "Освіта"¹

- Латинська Америка та культура елегантності відсторонення

Планета складається з багатьох народів, і кожна цивілізація вважає себе найважливішою. Наприклад, для бразильців Бог — бразилець, шведи називають себе "божественною расою", японці вірять, що вони нащадки богів, а китайці вважають себе "вічним народом". У цьому є навіть щось симпатичне.

Фактично, європейська цивілізація, яка розвивалася і перемогла, стала домінантною для інших. Навіть араби та китайці носять краватки, які є частиною європейського стилю, а точніше — італійського. Існує й англосаксонський стиль, більш холодний, але все ж зі своїми особливостями. США є прямими спадкоємцями європейської цивілізації.

Довгий час існувало протистояння між англосаксонською та латинською цивілізаціями. Наприклад, назва "Латинська Америка" виникла за часів Наполеона III, коли цей регіон став полем боротьби між європейськими державами. Франція мала свою лідерську позицію, так само як і Англія. Німеччина зберігала свою унікальність, вважаючи себе носієм генія давніх римлян.

Проте найдавніша цивілізація, яка вплинула на весь Захід і тепер, через нього, на Схід, — це римська раціональність.

У Латинській Америці багато залежить від виховання і культури. Наприклад, європейців дивує фізичний контакт, який у Бразилії спостерігається дуже часто: "брате", "друже", "як справи?".

¹

1. Цей розділ є витягом з конференцій, проведених акад. проф. Антоніо Менегетті під час резиденції для молоді "*Естетика як етика*", у Реканто-Маестро (Ріо-Гранде-ду-Сул, Бразилія), 07-08/05/2011.

Кожна людина має свій особистий простір, який належить тільки їй. Це стосується навіть тварин — собак, тигрів чи коней. Якщо перетнути їхній особистий простір, тварина може напасти. В межах цього простору вона попереджає, наприклад, гарчанням, але не нападає. Скажімо так, існує «сміслові коло» взаємоузгодженості. Це простір для дії 2.

Подібне відбувається і в природі: дерева, такі як сосна та евкаліпт, також "поважають" простір одне одного. Якщо сосна росте поряд із евкаліптом, останній нахиляється, щоб не торкатися іншого дерева. Це демонструє еволюцію чутливості до власного життєвого простору.

У Латинській Америці існує підхід до виховання, який передбачає, що "все відносне", "все приблизне", "все однакове", "все прийнятне", "розмежування не важливе". Фактично це формує приховану зневагу, хоча і неусвідомлену. Навіть якщо людина змінюється, адаптується і набуває нових знань, така основа створює освітній, культурний та інтелектуальний недолік, що впливає на кар'єру в соціальній сфері.

Коли ви потрапляєте в дипломатичне, економічне чи політичне середовище, грубість і "тваринність" поведінки є неприйнятними. Естетика вимагає елегантності, що передбачає відчуття дистанції: кожна людина — як дім, і щоб увійти, потрібно постукати й отримати дозвіл. Це відносини, побудовані на взаємній повазі.

2 Коли ви перебуваєте в трамваї, поїзді, на П'ятій авеню в Нью-Йорку тощо, і панує хаос натовпу, всі люди знаходяться поруч, у контакті, але ніхто не торкається один одного з наміром чи свідомо. Ми торкаємося

матеріально та об'єктивно через необхідність, але це не створює проблеми. Інша справа, коли хтось торкається з наміром.

Наприклад, у багатьох східних культурах (особливо в Індії та подібних країнах) привітання супроводжується уклоном із складеними руками, як під час молитви. Це жест, який означає: "Я шаную і вшановую ту благодать, що є в тобі. Навіть якщо ти зовні невіглас, те, що є всередині — душа, дух — для мене святе. І я вшановую це святе в тобі".³

Усе це може здатися відносним, але елегантність і гідність людини вимагають простору для поваги й шанування. Це допомагає бути відповідальним насамперед перед собою, дотримуватися культури й безперервного самовиховання: як одягатися, як їсти, як спати. Тобто жити так, щоб залишатися розумною людиною. Якщо людина перебуває в брудному й безладному місці, вона сама стає частиною цього безладу й бруду.

Для молодих людей у Бразилії характерний певний спосіб поведінки, який не дозволяє досягти вищого рівня особистої естетики й утримує їх на посередньому рівні. Я спостерігав, як поводяться бразильці, перебуваючи в Мілані чи Парижі, і як вони змінюються, коли повертаються до Бразилії. У Європі вони точні, виховані, менш наближені до "приблизності". Молодь, однак, часто намагається шукати легкі шляхи, уникаючи необхідної освітньої дисципліни.

Пам'ятаю, як у першому коледжі мене навчали, як правильно носити парасольку, тростину, як тримати руки (не тільки під час їжі, а й під час прогулянки), як вітатися, як дивитися і як не дивитися, які слова вживати тощо. Таке виховання було щоденним.

З Ці способи можуть бути безкінечними. Наприклад, нещодавно я перебував серед монгольських народів, і вони мають свій особливий спосіб. Але я, знаючи, як вони влаштовані, кожного разу, коли вітався з головою села, робив це двома руками, і він дивився на мене здивовано. За їхніми уявленнями, росіяни вітаються однією рукою, що є зрадою. Тому

що, коли дається лише одна рука, в іншій може бути ніж. Натомість той, хто вітається двома руками, є другом.

Наприклад, коли я зустрічаю людину високого статусу, протягом п'яти чи максимум шести секунд я роблю аналіз: не психологічний, а швидкий висновок, щоб зрозуміти, чи вона вихована, культурна, чи має витонченість або є "сільською".

Кожен рух — як тримає ноги, руки, як носить одяг — усе розповідає про людину. Тіло завжди говорить.⁵ І експерт, який розуміє мову рухів, може багато чого про вас дізнатися.

Навіть краса й інтелект, якщо вони не підпорядковані порядку, вихованій поведінці, тобто витонченості, гармонії, балансу, стають лише тваринною характеристикою і не варті уваги. Саме елегантність духу та його деталі створюють справжню цінність.

Лідер у будь-якій сфері має опанувати витончену поведінку, щоб його манери, постава й позиція передавали іншим повідомлення про його цінність, важливість і повагу. Навіть той, хто неосвічений, це зрозуміє.

Наведу приклад. Учора я був одягнений просто, тому що мене цікавила робота робітників із пальмами в саду. Потім я мав проводити конференцію, тому переодягнувся. Я з'явився серед тих самих робітників, щоб пояснити, де я хочу бачити рослину, і побачив, що вони застигли на місці й залишалися на відстані не менше шести метрів. Звичайно, я змінився, бо налаштувався на проведення конференції, і тому потрібно було представити Професора, а не звичайну людину, якій подобається виконувати практичні роботи.

Але якщо раніше робітники легко порушували межі мого "семантичного кола", то коли я був одягнений елегантно, вони трималися на три метри далі, ніж зазвичай. Навіть якщо вони не знали про це свідомо, вони відчували, розуміли. Цим прикладом я хочу сказати, що коли ви одягнені добре, ви самі відчуваєте, що світ належить вам більше, ви маєте більшу впевненість, а інші це помічають і підлаштовуються.

- Знайомство з фільмами

Я обрав ці два фільми, щоб показати вам різницю в освіті між людиною, яка стане лідером, і людиною, яка нічого не досягне. Дві дівчини, кожна з яких живе у своєму світі. Одна в Англії, інша в Бразилії. Обидві прагнуть досягти мети, але подивімося, якими шляхами вони йдуть.

У фільмі *Bruna Surfistinha* ми побачимо, що Бразилія — це не лише такі дівчата, як головна героїня. Однак її поведінка в сім'ї чи з подругами — низька, невихована, вона не надає значення гідності, не створює позитивного іміджу своєї особистості. Це протилежність англійській дівчині, яка стикається з більшими труднощами (наприклад, у сім'ї), ніж бразилійка.

Дивлячись на ці два стилі життя, ви повинні почати розуміти, яким має бути ваш шлях. Кожен із вас має створити власний стиль, що відповідає найкращій версії самого себе. Наприклад, звучання португальської мови у виконанні бразильців — гармонійне і дуже красиве. Але лінь використовувати різні слова — наприклад, постійне повторення "isso", "isso" — просто розчаровує. 6 У розмові завжди потрібно обирати правильні слова, урізноманітнювати їх залежно від контексту та точки зору.

Мені дуже подобається стиль письма Маріо де Андраде: це вишуканий, високий, чудовий стиль. Важливо навчитися писати: наприклад, публікувати статті в журналах. 7 Це допомагає створити стиль, який відповідає внутрішній шляхетності, а не прагненню догодити "масам".

Практичні рекомендації для молоді

1) Аналіз фактів. Візьміть конкретний факт і зробіть його короткий аналіз: як він трактується, які аспекти висвітлюються.

2) Власна думка. Висловіть свій погляд і оцінку щодо цього факту. Молодь має сміливо висловлюватися, а не ховатися за кулісами старшого покоління.

Якщо молодь лише адаптується до консенсусу старших ("матуса"), то, досягнувши системного рівня, вони лише повторюватимуть їх. Мова не про напад чи критику, а про подачу фактів і власне бачення. Народні смаки змінюються, але людина залишається постійною. Кожен із нас — вічність самого себе.

- **Бруна Сурфістінья**

Режисер: Маркус Балдіні	Суб'єкт: Ракель Пачек	Національність: Бразилія, 2011
Виробництво: Маркус Балдіні, Роберто Берлінер, Родріго Лет'є	Перекладачі: Дебора Секко, Дріка Мораес, Кассіо Габус Мендес, Крістіна Лаго	
Хронометраж: 109 хв.	Premio Contigo Cinema: Найкращий фільм — Глядацьке журі, Найкраща актриса — Глядацьке журі та Технічне журі (Дебора Секко); Grande Premio Brasileiro del Cinema: Найкраща актриса (Дебора Секко), Найкраща актриса другого плану (Дріка Моранс), Найкращий адаптований сценарій (Антонія Пеллегріно, Омейро Оліветто та Жозе де Карвальо).	
Фото: Марчело Корпанні		
Музика: Гуї Амабіс, Ріка Амабіс, Тежо		
Сюжет: Ракель (Дебора Секко) - молода дівчина з середнього класу, яка навчається в традиційній міській школі-інтернаті. Одного дня вона приймає несподіване рішення: йде з дому і починає працювати висококласною повією під псевдонімом «Бруна Сурфістінья». Ракель переживає кілька «професійних» досвідів, а згодом здобуває національну популярність завдяки блогу, в якому вона розповідає про свої сексуальні та емоційні пригоди. Пізніше ці записи лягли в основу автобіографії «Солодка отрута скорпіона - щоденник бразильської старшокласниці», яка стала бестселером у Бразилії і була перекладена на десятки мов.		

3) Наприкінці даються поради щодо того, що можна було б зробити, як можна вирішити проблему тощо.

Йдеться не про написання енциклопедії чи "Божественної комедії", а про те, щоб дати точку зору, кілька моментів, які приходять на думку. Стаття повинна бути короткою, не обов'язково писати складний круговий аналіз: потрібно влучити в ціль — достатньо одного точного пострілу.

[Ця примітка є витягом з лекції, яку провів академік професор Антоніо Менегетті під час резиденції "Стиль життя та зростання" в Лізарі (Латвія) 05.02.2012.]

Вільний вибір способу життя

Цей фільм розповідає історію дівчини з хорошої родини, яка вирішує стати професійною повією і робить усе можливе, щоб цього досягти. Вона переживає різні пригоди, тощо. Слід зазначити, що реальна повія проходить через подібний шлях, через процес, такий спосіб життя. Однак навіть серед повій були великі жінки, які робили значний внесок в мистецтво, естетику. Багато з них, через труднощі, працювали як проститутки. Проте, як тільки вони отримували достатньо грошей для досягнення фінансової незалежності, вони негайно змінювали своє життя: відкривали ательє, парфумерні майстерні, кіновиробництво і так далі.

Те, що показано у фільмі, я часто спостерігав, коли аналізував ситуацію в Бразилії, починаючи з періоду військової диктатури і до першого року президентства Фернандо Енріке. Я знав Бразилію з усіх точок зору, від півночі до Порто-Алегре. Пам'ятаю, що тоді я жив лише в п'ятизіркових готелях, і зі мною були журналісти, політики тощо, здебільшого з США чи Європи. Нам було важко жити серед місцевих через запахи та інші умови. Але з часом усе змінилося, тепер усе виглядає інакше, проте я бачив ці ситуації.

Крім того, треба підкреслити, що в Бразилії зовсім не існує голоду. Коли є бідність, це здебільшого через лінь, оскільки Бразилія надзвичайно багата, і для того, щоб жити добре, мати маленький будинок або хатину, достатньо трохи доброї волі: тут хороший клімат, є дари лісу, риболовля доступна завжди, і так далі. По суті, так звана бідність є вибором дитячої злочинності, яка згодом стає трагедією, але не є наслідком історичної необхідності. Це моя особиста практика, як тут, так і в інших країнах, хоча бразильські соціологи вважають, що бідність у Бразилії — це соціальна проблема, яку повинна вирішувати держава. Насправді ж саме індивіди й маленькі родини обирають таке життя — життя ліні, безвідповідальності.

Одержимість "солодкою отрутою скорпіона"

У цьому фільмі зображено небагато сцен сексу. Більшість із них присвячені торгівлі, наркотикам, сваркам, драмам сімейного чи соціального характеру. Але те, що показано, — це не справжній секс, не той, який є в житті чи серед великих коханців. Коли я говорю про секс, я не маю на увазі те, що бачимо у цьому фільмі. Тут є насильство, домінування, але сексу як такого немає.

Головна героїня нав'язливо хотіла займатися нав'язливим сексом. Назва "Солодка отрута скорпіона" відсилає до одержимості, яка часто зустрічається як у колективній, так і в індивідуальній уяві багатьох жінок: одержимість і фантазія про секс у різних формах, бажання бути зґвалтованою, агресованою, прагнення сексу заради самого сексу в нескінченній одержимості. Це патологічний постійний потяг, який не має нічого спільного з природним інстинктом.

Дівчина хотіла стати повією, бо мала цю одержимість із чотирьох років. Водночас видно, що вона не народилася слабкою чи меншовартісною: навпаки, вона дуже розумна. Наприклад, її твір, який вона читає в класі, не є посереднім, а дуже високого рівня. "Писати, маючи сміливість сказати істину, яку бачиш у собі, але яка здається чужою" — це глибока ідея, якщо письменник дійсно так мислить.

Проте "солодка отрута скорпіона" є образом, який ми бачимо і в інших жанрах, зокрема в жахах. Це символ одержимості, яка суперечить природі, життю, здоров'ю та біології самої дівчини. Її нав'язливе бажання, попри реальну фрустрацію, підживлювалося уявленням, яке не мало стосунку до справжнього сексу. Фільм закінчується сценою, де перед нею шикуються в чергу люди, готові заплатити 20 реалів за її послуги. З медичної точки зору, жінка, яка живе так, протримається кілька тижнів, після чого її чекає важка хвороба або смерть. Крім того, у фільмі показано зв'язок із постійним вживанням наркотиків, і головна героїня врешті-решт потрапляє до лікарні в стані, близькому до смерті.

Для джентльмена те, що показано у фільмі, огидне. Це неможливо назвати сексом: умови, одяг, їжа — усе це брудне, кастроване, фригідне.¹¹ Справжній інстинкт святого задоволення тут не пробуджується.¹² Природний еротизм нагадує квіти, троянди, ранок, росу, воду, небо, чайок.

Це повнота, яка приносить радість і екстаз. Те ж, що зображено у фільмі, викликає регресію, безсилля, патологію.¹²

Світ, у якому живуть повії, — саме такий. Серед них переважають дитяча інфантильність, сварки, крадіжки, брехня. Дівчина, яка думає, що може стати повією самостійно, помиляється, бо завжди знаходиться хтось, хто перетворює її на товар у своїй бізнес-схемі. У соціальному сенсі незалежних жінок не існує. Це виглядає так, ніби інші кажуть їй: "Ти є товаром для всіх, тому я стану твоїм головним торговцем".

Об'єктивація, яку дівчина здійснює над собою, зумовлена психічною одержимістю, що сформувалася в дитинстві й не має нічого спільного з вихованням у сім'ї. Родина була такою, якою була, але дівчина шукала будь-який привід, щоб жити цією реальністю. Вона потребувала виправдання для себе: насильство, нерозуміння — усе, що могло виправдати її бунт. У житті завжди знайдеться безліч таких виправдань. Результат цього вибору очевидний: він катастрофічний і патологічний. Навіть за найкращих обставин такий спосіб життя працює до 28, максимум 34 років. Потім усе закінчується: або лікарня, або, якщо жінка достатньо розумна, початок роботи під керівництвом іншого власника борделю. Це життя в постійній тіні, без шансів на піднесення. Причиною є не секс сам по собі, а тваринний і брудний спосіб його реалізації.

Існують висококультурні рівні, наприклад, японські геїші або навіть вищі концепти. Це жінки культури, мистецтва, витонченості. Секс у їхньому випадку може іноді бути частиною стосунків, але не є основою їхнього існування. У спілкуванні з ними головне — діалог, культура, спільне проведення часу. Ці жінки — інша історія. Вони не мають нічого спільного з тим, що показано у фільмі, де демонструється лише низькість.

Автобіографія чи реаліті-шоу?

Здається, що Бруна Сурфістінья дійсно існувала й давала інтерв'ю. В одному з них для бразильського телеканалу 14 вона, під своїм справжнім ім'ям Ракель Пашеко, показала, що насправді ніколи не була повією. Вона лише уявляла це. Вона не знала реального світу борделів, не розуміла, як спілкуватися з клієнтами чи як їх обслуговувати. Попри свій вік, вона

залишалася дитиною 15, яка уявляла й описувала свої еротичні фантазії у блозі, що зробило її популярною. По суті, це фільм, який всі вважають правдивою історією з цією головною героїнею, але насправді це дівчинка, яка під впливом солодкої отрути скорпіона записала проекції своїх еротичних фантазій¹⁶.

Якщо б вона жила так, як показано у фільмі, то виглядала б "ганчіркою", а не об'єктом сексуального інтересу. Тотальна руйнація позбавляє привабливості, викликаючи огиду навіть у чоловіків. Дівчина з інтерв'ю, якби вона займалася сексом, то була б такою, як усі, можливо, банальною, нормальною річчю.

Деструктивне інтимне самосаботування

Є дівчата, наприклад, у Європі (Париж, Берлін, Мілан тощо), яких, зокрема у віці 16 років, часто відправляють до Лондона. Лондон стає руйною для молодих дівчат, адже вони їдуть туди, щоб вивчити англійську, але повертаються зруйнованими через агресивну підліткову незрілість у сексуальних стосунках. Молодь збирається разом, втілює свої уявлення і в результаті повертаються зломленими. Ці дівчата, що час від часу надають сексуальні послуги, мають особливу красу. Вони кажуть, що роблять це для того, щоб купити собі брендову сумку Prada або Armani, думаючи: "Зроблю це кілька разів, на короткий період, а потім все". Однак, жодна з них не виходить з цього кола. Бо коли минає юність тіла, вони залишаються неосвіченими, нічого не вміють, не мають здатності забезпечити себе ні фінансово, ні соціально. Вони не вдосконалили лідерських навичок у жодній сфері. Що вони можуть робити? Жебракувати. Вони зникають, і ніхто не знає, куди вони поділися.

Ця "гра", навіть якщо все йде добре, триває максимум два-три роки. Потім усе закінчується в "соціальному смітті", оскільки людина сама себе знищує, перетворюючи себе на об'єкт. Проблема не в інших: це вона сама ставить себе в ситуацію постійного внутрішнього самосаботажу. Зрештою, природа не витримує, все руйнується, і від неї залишаються лише "ганчірки", які вже неможливо "відмити".¹⁷

Головна героїня фільму була одержима пранням свого одягу: від фантазій про мастурбацію вона завжди переходила до мастурбації брудної білизни. Підсумовуючи, цей фільм сприяє розвитку патологічної еротичної фантазії

і нічого більше. Тут немає глибокого життя. Саме такі висновки робить компетентний соціолог або психолог, переглянувши все це.

4. “Освіта”

Режисер: Лоне Шерфіг	Суб'єкт: Лінн Барбер	Громадянство: Великобританія, США, 2009
Виробництво: Фінола Двайєр, Аманда Поузі	У ролях: Кері Малліган, Пітер Сарсгаард, Альфред Моліна, Розамунд Пайк, Домінік Купер, Олівія Вільямс, Емма Томпсон	
Тривалість: 95 хв.	Подяки: Премія BAFTA: найкраща жіноча роль - Кері Малліган; премія «Незалежний дух»: найкращий фільм іноземною мовою - Лоне Шерфіг; премія Чиказької асоціації кінокритиків: найкраща жіноча роль - Кері Малліган; премія Національної ради оглядачів: найкраща жіноча роль - Кері Малліган.	
Фото: Джон де Борман		
Музика: Пол Інґлішбі		
Сюжет: Лондон, 1961 рік. Дженні Меллор (Малліган) - 16-річна студентка, яка прагне вступити до Оксфордського університету. Вона знайомиться з чарівним чоловіком Девідом Ґолдманом (Сарсґаард), майже вдвічі старшим за неї, який починає до неї романтично залицятися. Він водить її на концерти, в клуби і модні ресторани, спокушаючи батьків, щоб ті схвалили їхні стосунки. Пізніше Дженні дізнається, що Девід заробляє гроші не зовсім прозорими способами. Спочатку вона шокована, але згодом приймає ситуацію. Коли Девід робить їй пропозицію, вона погоджується і кидає школу. Однак незабаром вона дізнається, що він уже одружений. Після того, як Дженні розповідає йому про своє відкриття, Девід зникає, залишаючи її в стані відчаю від того, що вона змарнувала своє життя. Але завдяки допомозі свого улюбленого вчителя Дженні відновлює навчання і наступного року вступає до Оксфорду.		

Дівчина у фільмі не є ідеальним або зразковим прикладом молодії людини. Вона також має бажання, цікавість, але це інше середовище, інше виховання, інший рівень, інші люди. Вона робить вибір по-іншому. Можливо, у цьому є багато аспектів, які найкращі серед вас можуть узяти для себе. Головне, що можна винести з цього фільму, — це навчитися створювати власний стиль життя.

Ця молода дівчина має свої переживання, свої конфлікти, свою сім'ю. Проте, попри всі ситуації, вона ніколи не відхиляється від свого шляху й

свої амбіції. Навчитися захищати свої амбіції, які формують лідерську цінність себе, — ось основний момент.

Кожен хлопець чи дівчина має свій досвід, і це нормально. Але важливо ніколи не втрачати головне. Головне — це інтелект. Це найцінніше, що ми любимо, що дарує нам час і забезпечує перевагу над будь-ким. Інтелект завжди викликає повагу й справжню любов. Дуже зворушливо показано любов між професоркою та студенткою. У цьому фільмі є елемент вищості, який помітить кожна чутлива й розумна людина. 18

У підсумку, чому Девід — а також його друг Денні — закохався в неї? Тому що вона була розумною, витонченою, її присутність створювала відчуття високого неба, ширшого виміру. Секс-заклик, якщо ми хочемо говорити про секс, у цьому фільмі інтенсивний, він прекрасний, тотальний, повний. Це справжній еротизм. Ми бачимо це у манерах, у грі світла, в машині, у мовленні, у взаємній повазі. Дуже добре показані мама й тато, кожен у своїй ролі. І, безперечно, всі заслуги належать дівчині: це вона обирає та вирішує. Після її вибору з'являється чудова подруга — професорка, яка допомагає їй із приватними уроками.

Вона постійно навчається і досягає мети, адже завершити навчання в Оксфорді з дипломом із англійської літератури — це вершина соціальної поваги й сили. Це не просто диплом із філології, а найвищий рівень, який тільки можна уявити.

Це створює перевагу, формує еліту.19

Особисто я ще не зустрічав людину, яка б вивчала стільки ж, скільки я, у сфері універсальної культури в різних галузях. Я навчався, тому що не хотів поступатися нікому. Коли я був молодим, я багато від чого відмовився, бо хотів бути найкращим у своїй сфері. Насамперед я прагнув, щоб моя культура ніколи не вводила нікого в оману. Я завжди так думав і завжди так робив.

Через багато років, згадуючи свої знання грецької, математики, фізики, латини, тих багатьох речей, які я вивчив, і п'ять чи шість великих професорів і майстрів, яких я мав щастя зустріти, я розумію, що культура того часу дарувала мені таку виняткову, елегантну й наповнену приватність, яка перевершує будь-яку еліту мислення. Культура розширює

світ, розкриває нашу свідомість у самому бутті життя. Тому я кажу вам: будьте молодими, робіть те, що хочете 20, але ніколи не зраджуйте витончену елегантність вашого онтологічного Я. Будь-яку жертву можна зробити, бо віддача потім буде величезною.

Цей фільм подобається, він сильний, захопливий. У ньому є пристрасть, є хвилювання. Але всі ці "розваги" та "забави" — що це таке? У кожному молодому є значно більше: інтелект. Різниця між двома фільмами, яку ви розумієте, відчуваєте, і навіть насолоджуєтеся нею, доводить, що ви вищі, що ви — божественні. Тому ви здатні. Це не просто риторичний висновок: це правда. Я здивований, побачивши вашу глибоку емоційну реакцію на цей англійський фільм, адже це означає, що ви відчули гармонію з тією освітою, із тим рівнем витончених соціальних манер, навіть у таких сферах, як секс, любов, шлюб — звичайних життєвих темах.²¹

Мене вражає ваша глибока, розумна й справжня чутливість. Якщо ви відчуваєте цю різницю, ви здатні, ви належите до цієї естетичної площини вищої соціальної освіти та вищої особистої чутливості.

Одяг як відповідальність професійної естетики²²

Говорячи про способи вдосконалення власної поведінки та елегантності, включно з одягом, молодій людині може спасти на думку запитання: коли ти починаєш змінюватися, до якої межі це відповідає твоїй ідентичності, а з якого моменту це стає входженням у стереотипи?

Мода завжди була і завжди буде. Проте, безперечно, мода є стереотипом, який поділяють усі. Це означає, що якщо людина одягається відповідно до модного стереотипу, ніхто не може її осуджувати, тому що цей стереотип створили такі бренди, як Armani, Valentino, Dolce & Gabbana, тобто "тотемами" або "божествами", встановлені світовим ринком. У такому разі людина, безумовно, є модною, але перебуває в межах "зграї". Це ринок, це комерція, це як сказати: "Я не знаю, як одягатися самотійно, тому одягаюся так, як вирішили інші, визнані й затверджені майстри". Це дає певну безпеку.

Однак для того, щоб навчитися одягатися відповідно до своєї сутності, потрібен час. Це відбувається приблизно після сорока років, раніше — складно. Вивчаючи різні аспекти, одного дня можна досягти власного стилю, способу бути красивим і професійним. Естетика, зрештою, є

наслідком власної зрілості. Це не просто метод чи техніка. Наприклад, дивлячись на мене зараз, у тому одязі, в якому я перебуваю, яка ідея приходить вам у голову?

Учасниця: Насамперед це ідея автентичності, а потім — ідея розриву з парадигмами, адже ви не дотримуєтеся жодної моделі, тому виглядаєте інакше.

Проф. Антоніо Менегетті: Це правда, я інакший. Якби я побачив іншу людину, одягнену так, як я сьогодні, я б одразу був вражений. Бо ясно, що він експерт, стиліст, знає всі хитрощі. "Він одягнений інакше", — я б одразу відчув страх. Страх, тому що я не можу знайти жодних недоліків у його одязі. Але водночас нічого не схоже на інше. І тоді починає з'являтися загадка: хто ця людина?

Є три можливі гіпотези:

- 1) Його одягає великий дизайнер, у такому разі він схожий на мене.
- 2) Якщо це його власний вибір, це може бути випадковість.
- 3) Ця людина — загадка для мене.

Чому? Він одягнений у чорний костюм, але в ньому є варіанти: чорний колір піджака поєднано з відтінком синього в його штанах. Потім є шкарпетки, які підкреслюють синій: бірюзовий колір шкарпеток, як і синій відтінок штанів, майже примарний, але помітний. І тоді цей зелений метелик: він начебто не пасує, але насправді виглядає ідеально...

Я одягнувся так, бо мав провести для вас конференцію, і сьогодні хотів створити образ практичної дії. Тому я обрав цей стиль одягу для цієї нагоди. Одягатися, залишаючись собою, але водночас відповідно до функції, яку треба виконувати, — це акт відповідальної професійної естетики.

"Скажи, як ти одягаєшся, і я скажу, хто ти" — це правда. І це не про гроші, а про гармонію, хороший смак, які приходять із власною зрілістю. У кінцевому підсумку жива школа гарного й вишуканого одягання — це внутрішня зрілість особистості. Саме тому я сказав, що цього рівня можна досягти після 40 років; раніше це завжди трохи "мода". Коли хтось

одягається за модою, він у безпеці, бо інтегрується у "зграю", і ніхто не може його критикувати. Але це лише зграя.

Варто також враховувати, що так, як людина впорядкована внутрішньо, так само вона впорядкована зовнішньо у своєму одязі. Наскільки в неї хаос усередині, настільки ж вона створює безлад у своєму стилі одягу, макіяжі, виборі окулярів і так далі. По суті, існує зв'язок між функціональною автентичністю та естетичною самопрезентацією: це унікальний зв'язок. Отже, корисними є школи, візуальні приклади тощо, але зрештою унікальність і неповторність людини передбачають її власний стиль. Форми краси безмежні, і вони проявляються у найдрібніших деталях.

П'ятий розділ

Уміти діяти, уміти служити¹

Онтопсихологія — це мистецтво формалізації техніки інтелектуального втручання, тобто уміння створювати проєкти дій для досягнення успіху. Спочатку треба зрозуміти, який підхід є найбільш виграшним для молодшої людини (16–35 років), яка прагне економічного самоствердження в сучасному суспільстві. Способів безліч, їх стільки ж, скільки й людської фантазії, і кожен має знайти свій власний підхід.

Перше питання, яке треба собі поставити: "Що я вмію робити?"

Людина не може прийти на підприємство й попросити роботу, пояснюючи, що в неї є потреба, багато дітей або хвора дружина в лікарні. У цьому випадку роботодавець може заплатити зарплату просто так або допомогти через рекомендацію, поговоривши з депутатами, щоб виділити пенсію чи робоче місце у муніципалітеті. Він може допомогти через людяність. Але він не може найняти таку людину у свою компанію, не може запропонувати їй керівну посаду чи гарантувати їй майбутнє поруч із собою, тому що ця людина нічого не вміє. На основі профспілки чи політичної партії молодь може "вимагати" зарплату, але вона не має права на вищий рівень, якщо не може запропонувати творчої співпраці роботодавцеві. Хто хоче зробити кар'єру, той має допомогти своєму керівникові.

Підприємець, який працює всією своєю душею й розумом, бо любить свою роботу, знає, що він талановитий і хоче перемагати, не може мати

поруч із собою людину, яка виконує роботу лише на мінімальному рівні або тому, що "вона потребує".

Отже, перший підхід молодой людини, яка хоче зробити кар'єру й отримати економічне визнання, — це спочатку віддати, продемонструвати свої здібності. Завжди легально, молодь повинна показати, що може допомогти егоїзму й амбіціям керівника, навіть залишаючись на роботі довше, ніж необхідно. Уміння працювати на підприємця є важливим, бо так розумна молода людина використовує керівника, обслуговуючи його більше, ніж потрібно. Підприємець це помічає, розуміє, що ця людина талановита й продуктивна, тому дозволяє їй професійно зростати, підвищує зарплату тощо.

Молоді люди, які роблять кар'єру, — це ті, хто вміє приносити користь компанії. Вони не приходять із претензіями через хвороби, не виставляють вимог, не шантажують і не покладаються на умови профспілки. Натомість вони пропонують щедрість своєї особистості й специфічну здатність до служіння, тобто вміння добре виконувати певні завдання. Наприклад, вони можуть займатися бухгалтерією.

Бухгалтерія — це величезна сфера роботи, але недостатньо просто виконувати мінімальні обов'язки. Треба вміти прогнозувати зміни в законодавстві, розуміти податкові процеси й використовувати закон легально, але з розумом. Це потребує культури, підготовки, досвіду та постійної готовності до навчання.

Щоб стати керівником, спочатку потрібно навчитися служити різним керівникам. Спочатку ви працюєте на одного й доходите до рівня "10". Потім служите іншому — до рівня "20" і так далі. Починаючи з роботи на дрібних керівників, ви одного дня стаєте керівником самі. І лише тоді можете займатися великими справами: любов'ю, поезією, допомогою суспільству — тим, що лежить у вашому серці. Потрібно мати гордість за те, що ви служите як керівник великій справі життя. Але спочатку треба досягти ресурсної влади. Якщо людина постійно влаштовує революції, шантажує чи критикує, її ніхто не хоче поруч. У разі звільнення першими йдуть ті, хто лише виконує мінімум роботи, тобто ті, хто не має проєктів і амбіцій.²

Отже, перше, чому слід навчитися, — це вміти добре виконувати хоча б одну справу. Коли молода людина стає вправною у цій справі, вона шукає

компанію, установу чи людину, якій це потрібно. Потрібно поговорити з одним, із іншим, потім із третім...

Яку компанію обирати? Не ту, яка платить найбільше, а ту, де можна навчитися більшого, розширити свій досвід, здобути кваліфікацію та конкретні навички, які дозволять керувати роботою чи професією. Обирайте керівника, який може дати більше у вигляді навчання та життєвого досвіду. Якщо молодій людині пропонують роботу, де платять удвічі більше, але нічого нового вона там не вивчить, краще відмовитися. Інакше ця людина вже "мертва", вже стара. Навпаки, потрібно йти туди, де шлях веде до постійного зростання.

Підсумовуючи, ми засвоїли два принципи: 1) вміти робити і 2) вміти служити. Якщо молода людина нічого не вміє, якщо вона тільки навчалася, можна почати з роботи різноробом, офіціантом тощо. Не випадково багато великих людей починали з роботи офіціантами. У цій сфері ви навчаєтеся обслуговувати "дивну" публіку, завжди казати "Так, сер!", а також знайомитеся з різними людьми й починаєте розуміти, як будувати стосунки. Наприклад, якщо керівник бере на роботу секретарку, перше, чого він від неї хоче, — це вміння вирішувати комунікаційні питання. У світі повно труднощів, і потрібна дипломатія, коли це можливо.

Інакше кажучи, ваша робота, ваш сервіс завжди повинні робити внесок у компанію чи для керівника, якщо ви хочете досягти успіху в майбутньому. Багатофункціональна компетенція у служінні — це основа тих, хто заробляє більше. Це мистецтво, якого можна навчитися. Ось приклад: ...

Коли ви заходите до магазину й вас обслуговує дуже професійна та ввічлива людина, це, як правило, власник або власниця. У той же час найманий працівник часто ставиться до клієнта, як до "дурного об'єкта".

Клієнт не приходить, щоб його зневажали, він хоче бути шанованим, хоче свого театру — і за це платить гроші. За ті гроші, які клієнт приносить компанії, його треба обслуговувати з належною повагою та шаною.

В економічних робочих стосунках не йдеться про особисті цінності людини: це професійна взаємодія, у якій працівник повинен добре виконувати те, за що йому платять.

Якщо молодий чоловік працює офіціантом і при цьому поводить себе скромно перед клієнтом, це не означає, що в нього немає гідності чи

гордості. Але як офіціант він має обслуговувати з тактом, ввічливістю та повагою, бо клієнту подобається, коли його вшановують.³

У кожній діяльності, роботі чи економічній ініціативі є мистецтво духу, мистецтво душі. Завжди є прониклива інтелектуальна здатність, яка дозволяє діяти унікально, як ніхто інший. Тому важливо вміти робити щось добре та навчатися через досвід роботи на багатьох керівників.

Деякі люди виконують два чи три види роботи одночасно. Коли я був підлітком, до 14 років я щодня виконував чотири чи п'ять різних завдань. Як і багато інших, я працював продавцем фруктів, вантажником на вокзалі, служив на месах для священників і навіть займався іншими приватними справами.

Зі своїми роботодавцями я завжди знаходив спільну мову: один був фашистом, інший — комуністом, але роботодавця чіпати не можна. Чому? Тому що через нього я будував свою гідність. Я використовував його кваліфікацію та перевагу, щоб навчитися, як він домінує, контролює світ і як застосовує свою особистість. Це правило діє навіть тоді, коли клієнт — людина без освіти, яка погано говорить, тоді як офіціант має три дипломи. Якщо ви хочете досягти величі завтра, сьогодні ви маєте служити.

Молодий чоловік чи жінка, які не готові пристосовуватися — "Я це робити не буду!" — краще відразу залишити ідею стати людиною, яка багато заробляє. І тут теж треба зробити вибір.

Суть проста: якщо ви хочете знайти гарну роботу, це шлях. Деякі молоді люди шукають вищу посаду, і це правильно. Наприклад, випускниця медичного факультету повинна бути чутливою до свого керівника, але не в сенсі жіночої люб'язності. Справжній розумний керівник не любить, коли йому лестять чи "продаються". Це люблять тільки дурні керівники. Розумний керівник, від якого можна чогось навчитися, який має гроші й завжди перемагає, поважає тих, хто допомагає йому, хто разом із ним працює продуктивно й амбіційно.

У лікарні молодий спеціаліст повинен допомагати науково та професійно, наприклад, у догляді за пацієнтами. Треба завжди бути кваліфікованим у технічних аспектах. Наприклад, можна прийти до операційної до прибуття хірурга, переконатися, що медсестри, анестезисти та старша медсестра виконали свої обов'язки, та підготувати все необхідне для операції. Коли

керівник лікарні побачить таку професійність, він може порекомендувати вас своєму знайомому, який має приватну клініку, і вас одразу візьмуть на роботу. Керівник, який має гроші та вміє їх заробляти, хоче, щоб поруч були ті, хто працює так само, як він. У світі бізнесу цінуються технічні знання, здатність до виробництва й ефективність у будь-якій сфері. Гроші не залежать від похвал, профспілок чи етикету, а лише від конкретних технічних і професійних навичок.

Шостий розділ

Молодь і вільний час: психологія порожнечі

- Порожнеча вільного часу

Атмосфера, обставини чи ситуація, які стають початком втрати чи розгубленості особистості, часто виникають під час вільного часу або коли людину змушують до певної форми самотності. Скільки разів ми стикаємося з необхідністю осмислити своє життя, тобто самого себе, але замість цього виникає бажання відволіктися, тому що не знаєш, як зайняти себе. Коли людина перебуває в дії — виконує певні завдання через обов'язок, необхідність, контракт або задоволення — усе здається впорядкованим. Але коли з'являється "голий і сирий" час, і не зрозуміло, як його інвестувати, починається пошук чогось, що відволіче та дозволить втекти від себе. Це моменти самотності, які породжують нудьгу й порожнечу. У таких ситуаціях люди часто шукають безглузді заняття (наприклад, перегляд неякісних телепередач) і розуміють, що витрачають час даремно. Або ж заповнюють порожнечу компанією іншої людини, яка також не знає, як "убити час".

Спостерігаючи за життям багатьох молодих людей, можна помітити їхню постійну втечу від себе. З часом обставини, суспільство, саме життя починають споживати їх. І тоді, раптово, виникають претензії на успіх, перемогу, заробіток, реалізацію. Але часто вони зосереджуються на речах, які здаються важливими, хоча насправді такими не є. У ці моменти, які знайомі всім і є одними з найнебезпечніших у житті, перше, що треба зробити, — це інвестувати час у впорядкування своїх справ.

Наприклад: Чи чистий дім? Чи в порядку спальня або робочий кабінет? Чи все гаразд із близьною та особистими речами? Чи наявні речі для догляду за собою, які можуть принести задоволення?

Якщо є невирішена проблема, варто нарешті з нею розібратися. Це може бути ситуація, стосунки чи будь-що інше, що не дає спокою. Найсерйозніша проблема виникає тоді, коли людина доходить до точки, де не може терпіти себе через відчуття порожнечі. Саме тут зароджується знаменита тривога екзистенціалістів, письменників і філософів. Інші намагаються заповнити цю порожнечу "дитячими" заняттями, наприклад, спортом, аби просто чимось себе зайняти. Але в житті потрібна також креативність стосовно себе самого. 4

Поради щодо спорту

Тип спортивної діяльності, яку я рекомендую, — це спорт для самовивільнення, що проводиться з групою друзів. Це справжній живий спорт. Він не є змагальним, а скоріше будь-яким груповим видом спорту, адже група сприяє соціалізації, діалогу та спільній діяльності, формуючи зміцнення особистості.

Є дуже весела гра, яку я називаю “бразильський м’яч”. Поле для гри схоже на тенісний корт із низькою сіткою, а використовується звичайний волейбольний м’яч. Грають дев’ять на дев’ять, кидаючи м’яч одне в одного до трьох разів. Гра проводиться на близькій відстані, іноді навіть обличчям до обличчя. Я назвав її “бразильським м’ячем”, бо бачив, як бразильці грали з низькою сіткою, але в м’якій і делікатній манері. Я ж привіз цю гру до Італії та зробив її більш жорсткою, і побачив, що людям це дуже подобається: вона приносить радість, зміцнює здоров’я та дарує гарний настрій.

Ніхто ніколи не отримував травм, тому що кожен знає, що суперник може діяти агресивно чи нечесно, і тому відповідає тим самим. Це взаємне регулювання, що робить гру одночасно інтелектуальною та звільняючою. Нечесність допускається доти, доки інші цього не помітили. Але я завжди кажу: “Треба бути чесним”, і всі знають, що ця фраза означає зовсім протилежне.

У спорті я ніколи не буваю чесним. Наприклад, коли граю в теніс, мені подобається влучати м’ячем у суперника. Але й він може робити те саме зі мною. Я вважаю, що всі форми хитрощів — це чудова психологічна складова спорту. Звісно, я говорю про приватний спорт серед друзів, адже я не можу грати за правилами — інакше в той момент теж стану

невротиком. Я також завжди обираю найкращих суперників, тих, хто мені найбільше подобається, і отримую задоволення, перемагаючи їх.

Загалом потрібно знайти групу друзів, які люблять цей тип спорту. Для гри достатньо п'яти-шести осіб на пляжі. Головне — фізична динаміка з гідними суперниками. Звісно, ніколи не варто сваритися серйозно. На початку дискусія цілком доречна, бо, на мою думку, це теж корисно, але якщо сварка стає серйозною — це вже дурість.

Треба обговорювати з пристрасстю, намагаючись перемогти навіть хитрощами у словах, щоб звільнити себе від усіх надто цивілізованих обмежень, які ми носимо в собі.

Наприклад, тенісні чемпіони — це своєрідні “роботи”. Вони мають шість фіксованих рухів (як торкатися струн ракетки, поправляти футболку певним чином тощо), які виконують всі без винятку. Розумію, що це навчається як техніка концентрації, але в такий спосіб людина втрачає творчість свого “онтологічного Я”. Крім того, більшість із них стикається з психологічними проблемами, особливо одразу після завершення кар’єри.

Це тому, що їхня концентрація є механічною та систематизованою, але наше “онтологічне Я” є вільним. Саме воно кожного разу вигадує, як перемогти. Якщо людина встановлює для себе фіксоване правило, її “онтологічне Я” закривається, і залишається лише механізм мозку, який має свої межі й не може йти далі. “Онтологічне Я” не любить жодних остаточних теорій: воно вічне, нескінченне і прагне нескінченної кількості способів.

У моєму житті, якщо б я жив один день так само, як і попередній, я б волів померти, бо немає новизни. Людина росте, коли прагне нового, коли є допитливою, нескінченною, коли перемагає. Тому правда, що спортсменам навчають ритуалів як символів концентрації, але так не створюються живі чемпіони. Чемпіоном стає той, хто має інтуїцію інстинкту. Наприклад, щоб зрозуміти, куди бити м’яч проти суперника, інтуїтивна людина помічає, що інший готується взяти м’яч зліва, і направляє його направо. Це й є велика сфера змагань — чиста інтуїція.

Питання учасника: Я борець і хочу дізнатися, як можна звільнити агресію через спорт?

Професор Антоніо Менегетті: Якщо ти зустрічаєш суперника, який тобі симпатичний, то природно хочеш його перевершити. Тоді атакуй його всією своєю сутністю, навіть із еротичною люттю. Борись, намагайся перемогти його, обіймаючи та тримаючи в хватці.

Якщо ж твій суперник — це чоловік, якого ти сприймаєш негативно, бийся, але ніколи не вкладаючи справжнього гніву чи переконання. Тобто з позитивним суперником можна діяти з “дружньою люттю”, а з негативним — давати лише своє тіло як інструмент агресії, але не залучати внутрішню участь. Дай йому зовнішню агресію, але не контакт із собою. Це схоже на боротьбу з ним у роздільному стані. Інакше він переможе, і ти почуватимешся приниженим. Такий тип суперника перемагається просто: не давай йому внутрішнього контакту.

У твоєму випадку борись спокійно, немає ризику, що ти перетворишся на агресивну тварину. Проте є люди, які борються через патологічну агресію, а не з радісного запалу. І запам’ятай: у справжньому спорті немає місця жалю, інакше це лише марнування часу — твого, публіки та суперника. Є правила гри: найсильніший має перемогти, і це треба доводити без сумнівів. А ще агресію іноді можна виплеснути, займаючись тривалим бігом чи плаванням. Це корисно для чоловіків, і їм час від часу потрібно це робити.

Як “виліпити” свій вільний час

Багато молодих людей проводять свій вільний час без користі для себе, живучи у своєрідному “бюрократичному свинарнику”, без гідності, турботи про себе та поваги до простору, в якому вони мешкають. Натомість важливо покращувати своє середовище та робити сьогодні те, що зазвичай відкладається на завтра.

Якщо після цього все ж залишиться час, варто зайнятися чимось новим: прочитати книгу, вивчити іноземну мову, навчитися грати на музичному інструменті, співати, вдосконалити свій стиль одягу, здобути новий диплом чи спеціалізацію. Це спосіб інвестувати час у власний розвиток, щоб підвищити шанси на успішну кар’єру та лідерство. Варіантів дуже багато.

Коли є вільний час, потрібно використовувати його на вивчення чогось корисного, що може стати перевагою в майбутньому. Найгірше —

залишати себе у стані порожнечі. Коли виникає це відчуття пустоти, яке часто називають депресією, тривогою чи відчаєм, важливо зупинитися, заглибитись у себе та знайти спосіб відновити зв'язок зі своїм внутрішнім “онтологічним Я”.

Відчуття внутрішньої пустоти породжує депресію, через яку здається, що “життя порожнє та безглузде”. Але насправді життя завжди є великою можливістю, і саме людина вирішує, як її реалізувати. ⁶ Життя прекрасне, якщо ти сам прекрасний, і навпаки — якщо ти себе зруйнував, то й життя здається таким.

На біологічному рівні життя завжди рухливе.⁷ А нудьга — це наслідок неправильних виборів. Відчуття пустоти, беззмістовності, депресія, страх, самознецінення — усе це результат структури нашого логічного та історичного “Я”, яке підпадає під вплив негативних стереотипів, лінощів і шаблонів мислення. Тому смуток виникає не через те, ким ми є, а через те, що ми думаємо про себе.⁸

⁶ Для детальнішого вивчення теми життя як можливості для лідерства див. MENEGHETTI, A. *Утилітарно-функціональна ідентичність бізнесу*. У: *Учень-лідер*, там само, с. 96-102.

⁷ Наприклад, спостерігаючи за дітьми, можна помітити, що вони ніколи не стоять на місці, вони — це постійна “війна”: плачуть, сміються, їдять, п’ють, сплять...

⁸ “[...] помилка полягає не в житті, не в людині й не в самій по собі суспільній структурі, а в усвідомленні людиною буття, у дзеркалі, яке вона використовує, у тій свідомості, яку вона ставить понад свою справжню сутність завжди й за будь-яких обставин.” MENEGHETTI, A. *Точність свідомості є необхідною для онтологічного пізнання*. У: *Від свідомості до буття: як побудувати філософію майбутнього*. Рим: Ontopsicologia Editrice, 2009, с. 167.

Важливо вміти виходити за межі свідомого “Я” та знаходити контакт зі своїм “онтологічним Я”. Подивіться на ченців або інтелектуалів, які живуть усамотнено: вони часто відчують щастя, коли знаходять зв'язок

із власною духовною сутністю. Душа має неймовірні ресурси, але для цього потрібно встановити контакт із нею.

Уявімо людину, яка прокидається в неділю вранці й каже: “Сьогодні мені нічого робити. Що робити? Спатиму”. Потім вона починає байдикувати від одного заняття до іншого.

А тепер уявімо інший сценарій: після достатнього сну вона встає, приймає душ⁹, готує простий сніданок і відкриває книгу для читання. Важливо обрати таку книгу, яка резонує з внутрішньою культурою “онтологічного Я”. Наприклад, можна взяти книгу з онтопсихології, прочитати кілька рядків, навіть не весь розділ. Достатньо шести-семи речень¹⁰, щоб знайти “дорогу додому” — своє місце в житті. Це стає джерелом активації та нових ідей.

9 Див. пункт «Фасція інстинктів: небезпеки сну» у цій праці, стор. 224–252.

10 Ідеально читати книги впорядковано, а не відкривати їх навмання.

Життя завжди пропонує можливості. Головне — вміти їх помічати та використовувати.

[Професор Менегетті читає уривки з книги “Учень-лідер”]

Коли чуєш ці слова, неможливо залишатися байдужим або нерозумним: це прояви нашого внутрішнього “онтологічного Я” — трансцендентної частини кожної людини. Таким чином, особистість “прокидається”, тобто знаходить себе, організовується, переосмислює свої мотиви й цінності. Вона розуміє, чому займається певним маркетингом, чому організовує конференції чи обирає ті чи інші способи консультування. Людина виходить за межі споживацького мислення й грошей, стаючи трансцендентним головним героєм свого життя. Вона усвідомлює свою гідність, вищу за багатьох інших (університети, релігії тощо) — гідність, що дозволяє створювати вищу істину й давати іншим можливість стати головними героями свого життя. Це відчуття наповнює, приносить внутрішнє задоволення та радість.

Після прочитання сторінки такої книги неможливо залишитися людиною, яка не терпить власної порожнечі. Ця “порожнеча” перетворюється на простір, який можна заповнити, “виліпити”, як скульптор, або на чисту сторінку, яку треба написати. У такі моменти життя набуває сенсу, світло пронизує його, і кожен відчуває себе в центрі Всесвіту, навіть якщо інші цього не помічають. Але він сам це знає. Я зробив цей виступ, щоб пояснити, наскільки важливо читати книги з онтопсихології, і показав, як це робити.

Посібник по навчанню

Говорячи про навчання для молоді, перш ніж переходити до онтопсихології, варто ввести основи філософії. ¹¹ Починати потрібно з книги “Учень-лідер”. Потім варто читати “Молодь і онтична етика”, “Основи філософії”, “Інтелект і особистість”, а також “Онтологічне пізнання і свідомість”.

Це базові тексти для розуміння епістемології онтопсихології. Книга “Учень-лідер” навчає молодь, як стати підприємцем. Інші книги потрібні для тих, хто прагне досягти глибоких знань і майстерності. Після цієї базової універсальної підготовки можна стати адвокатом, архітектором, суддею, підприємцем, політиком, економістом і так далі.¹²

Найкращі молоді люди повинні йти далі. Вони мають досягати майстерності у викладанні, на тренінгах, курсах, а не витрачати вільний час без користі. Потрібно бути творчими, ініціативними та не боятися ризику.¹³

Коли я обираю молодь, я роблю це не лише тому, що вона мені подобається чи має потенціал, а тому, що в ній є “музика”, якої я ще не чув і не бачив у жодній іншій людині. І тоді я починаю допомагати їй розвиватися. Але я чекаю на цю “музику”.

¹¹ У так званих філософських факультетах викладають ідеології, але справжня філософія — це ремесло, концепція, апріорна раціональність, яка передує всім її застосуванням на політичному, історичному, економічному, соціальному та інших рівнях. Наприклад, хімік може отримати Нобелівську премію, але в основі цього лежить сама хімія як наука, ремесло, здатність аналізувати й вивчати різні взаємозв’язки атомів

і молекул, їхні комбінації тощо. Саме тому, коли я дізнаюся, що хтось має диплом із філософії, я часто думаю: “Ось ще один дурень”.

12 Хочу нагадати приклад деяких молодих людей, яких небагато, але вони існують у всьому світі. Вони беруть пів дня відпустки на тиждень, займаються фізичною активністю дві години на день, харчуються нормально, але працюють і навчаються по 12-16 годин щодня, щоб досягти того, що вже вирішили для себе. Подивіться на життя великого скрипаля, піаніста чи будь-якої видатної особистості: у ньому завжди присутні ці 12-16 годин праці щодня. У молодості це здається жертвою, але згодом це стає постійним задоволенням. (Ця примітка взята з лекції проф. Антоніо Менегетті під час резиденції “Точка сили успіху”, що відбулася в Бомбіньясі (SC - Бразилія) 4 листопада 2000 року.)

13 Страх смерті — це лише одна можливість із 100, але нерозумно позбавляти себе життя через цю одну можливість, нехтуючи рештою 99. Уявімо, що нам точно відомо, що ми помremo завтра. Що варто робити сьогодні? Максимально скористатися цим днем, діючи конкретно. Наприклад, якщо ви журналіст, ви завершуєте верстку журналу, звертаєтеся до авторів статей, контактуєте з друкарнею тощо.

